

len met de Kerk
oor dien grooten
te verwachten".
heb ik de ver-
ezen.

t weet, neem ik
n toch maar één
eels beschouwing

he woord tem-
wortel, die betee-
nkelijk beduide-
gur (vogelwiche-
de met zijn staa-
der vogels waar-
voortekens gun-
lan iedere heilige
vikkelt zich daar-
dom, tempel.
bedoeld is waar

p de hoogte van
verklaring geven.

rkhoff schreef.
taalvernauwtig-
zoo te zeggen:
e de zaak was

ezers een argu-
rd tempel niet,
ebrenuwsch.

K. S.

or een vergade-
p: Christus in
rede was onge-
De Reformatie".
hoofdartikelen,
ver het onder-
Heilsgeschiede-
ng" (met name
rs 50, 51.

erom als eisch
steld, dat men
n niet zou ma-
mensch, doch
as immer „in“
overal, in het
ent. Op welke
ragen, die hier
noeg zij, eraan
erd aan de ge-
over de „histo-
Testament de
niet de vrome
dief de ervaring
j met die zeer
belsch bericht
rs, die speciale
onderscheiding
fde" drama van
fd als zij) een
cht, omdat God
d, iets gewerkt
iden" waren
n alléén was,
werd. Iets, dat
in de „kerk“
lueel is, om-
des HEEREN“
s en zijn eigen
den „dag des
t, vele eeuwen
den „achtend-
de, tot aan de
hts in zooverre
r de volgende

rd, dank zij de
g bereide hoor-
nt; immers, hij
gelegenheid, op
aan.
r ik wezen wil.
agenderwijs het
in de prediking,
komst" tus-

wel, waar de
moilijkheid lag,
k toe komt, een

de vergadering
k de prediking
isprediking
haal te hebben
et terugkeeren
e week in een
nota bene, de
nbarings-middel
„diepe slaap“
de schuld of de
ns Gen. 15) op
geschikt maken
Genesis 15 be-
eius, die „diepe

slaap" van Abraham in een stichtelijke „medi-
tatie", geheel en al tegen alle theologische gedach-
ten omtrent den „diepen slaap" als openbarings-
middel in, dadelijk weer op één lijn gezet wordt
met datgene, wat zoo al ieder van ons overkomen
kan, dan keer ik het blaadje maar niet meer
om, doch leg het geërgerd weg. Wanneer ik im-
mers daar lees, dat (ook) mijn geest (gelijk Abra-
hams geest) als een onrustige zee kan golven, dat
schrik en donkerheid (denk aan Abraham) (ook)
door mijn ziel kan varen, maar dat ik dan midden
in die „zielsdepressie" (I) „een hemelsch bezoek"
kan „ontvangen", en ik dan den apostel eenig-
zins (I) ga verstaan: of het in het lichaam geschied
is of buiten het lichaam, ik weet het niet, maar ik
heb met mijn „ziels"oor" onuitsprekelijke dingen
gehoord, — dan mag de meditator verder mij ver-
zekeren, dat dat „Godsgeheimenissen" zijn, waar-
mede „Hij Zijn kinderen verrast, die den ganschen
langen dag gewacht hebben bij het offer, bij het
altaar, waar zij de roofvogels niet konden weggagen,
maar waar de Heere ze voor ons wegjaagt", —
maar ik verklaar dan, dat de „Godsgeheimenissen",
die de Genesis-schrijver mij doorzichtig maken wil-
de, — de openbaring is volgens Gereformeerden
immers „doorzichtig" — hier door menschevonden
weer ondoorzichtig gemaakt zijn.

Want het was van Abraham heelemaal geen
zielsdepressie, doch een heel zegenrijke, genadige
openbaringslaap. Tóén, toen er nog geen Schrift
was, diende deze als middel tot ontvangst van
Gods Woord. Ik heb anno 1933 NA Christus'
geboorte dien slaap niet meer nodig: ik heb het
Woord. En ik heb geen altaar meer, en geen
offervleesch, dat roofvogels kunnen wegpikken
meer, en geen verbonds-sluiting ter inleiding van
een nieuwe fase van het verbond der genade
meer heb ik te wachten. Dat was voor Abraham,
zoo veel eeuwen vóór Christus. Ik bedroef me, als
ik zie, hoe hier datgene, wat voor Abraham spe-
ciaal kwam, en later nimmer weer her-
haald behoeft te worden, bij niemand
in de gansche wereldgeschiedenis, wijl het immers
zijn dienst gedaan had, thans werd bedolven onder
een reeks van generaliserende repetitie-dingen
van de kerk. En en passant kreeg dan ook nog
Paulus van dat oneerbiedige werk te lijden, want
de zeer apàrte openbaringsweg, dien God met
hem volgde, wordt nu óók al hier voorgesteld als
voor ons allen „eenigzins" (de schrijver schijnt
zelf te voelen, dat het mank gaat) af te wandelen.
Ook Paulus, gelijk Abraham, is dus van het hem
alléén gegevene beroofd, en moet zijn openba-
rings-ontvangenissen met mij deelen, en met een
ander, en met iedereen in de kerk.

Kijk, tegen dergelijke ontkrachtelingen van het
bijbelsche verhaal voelde nu heel die vergadering,
dat het anders moet. Dat Abraham niet maar de
eerste de beste geloovige is, maar de „vader" der
geloovigen, werd onmiddellijk toegegeven, en ieder
was bereid, de consequentie te aanvaarden, die
daarin opgesloten lag: dat n.l. datgene, wat Abra-
ham als VADER ondervinden moest, om mijn
VADER te WORDEN, dus heelemaal niet door mij
mag worden overgedaan: in een gezin zijn nu
eenmaal vader en kinderen, en binnen het ge-
zinsverband is het niet alleen volmaakt overbodig,
maar ook volmaakt onmogelijk, ja zelfs, volmaakt
zondig, als een kind, dat in het gezin de plaats
van KIND gekregen heeft, doen wil, wat de VADER
ondervinden moest, om vader te worden. Let men
daarop, dan heb ik in MIJN positie als KIND
in het kerk-gezin volstrekt niet dien „diepen slaap"
nodig. Ik mag hem niet eens begeeren: vader is
vader en ik ben nu eenmaal kind in het kerk-huis.
En dan is het meteen uit met de fabel van die
zielsdepressie, die dan min of meer gekijkt wordt
als een heel móóí ding. En dan is het óók uit met
dat „hemelsche bezoek", zoomaar pardoes, zonder
Woord-overgang binnentuinmelend, acunt, abrupt,
mechanisch, in mijn „zielsdepressie". En zoo voort.
Dan wordt Abraham tot het vaderschap opge-
kweekt langs den speciaalsten weg van den
VADER der geloovigen: bijzonder lijden, bizon-
dere spanning, openbaringslaap, terwijl ik, om-
dat ik nu eenmaal kind ben, de vruchten daarvan
plukken mag, laat ons zeggen hierin: dat ik a.s.
Zondag heel rustig in mijn kerkbank zitten mag,
terwijl ik een dominee heb, die preekt, die het
doet in kerk-verband, in gemeenschap met kerk-
belijdenissen, kerk-formulieren, rustig ingedachte
menselijke begrippen, leer-proza. Dat alles had
mijn vader Abraham nog niet, en o. — hoe die
man lijden moest om vader te worden over zoo
heel veel geloovigen! Maar ik, — ik heb dat alles
thans wél, want ik behoor door Gods genadig
bestel tot die miljoenen kinderen, die God heusch
niet verzoeken mogen met de onstichtelijke half-
gesmoorde bede, of zij nog eens mogen beleven,
wat hun vader beleefd heeft.

En precies zóó staat het nu ook met de visioenen
van den apostel Paulus. Die heb ik niet te repe-
teeren, want daarvoor moest immers, krachtens
beschikking van den Kurios, den Heer der kerk,
Paulus, die apostel was, en dus een maar
één keer in de wereld optredend ambt
droeg, die zenuwspanning ondergaan, die mij ge-
lukkig niet opgelegd wordt, terwijl hij daarna voor
mij, en voor mijn kinderen, en voor mijn dominee,

en voor heel de luisterende gemeente van aan-
staanden Zondag brieven-in-proza schrijven moest,
die men in de kerk eerst vóór-lezen, en later over-
en nóg eens over-lezen kon, en die men nu tegen-
woordig uitleggen mag in Kampen en in Amster-
dam voor het volk, dat uit het kindschap leeft, en
dat niet zoo dwaas is, v a n d a a g de Apostolischen
te bestrijden, die beweren, dat het apostelambt
nog altijd herhaald worden moet, en mórgen
met die Apostolischen onbewust mee op weg te
gaan, in de ondoordachte bewering, dat men nog
eens de extase moet doorleven, die Paulus, puur
en alleen, om Jezus' apostel voor alle geslachten
te kunnen zijn, had te verduren, krachtens de
speciale plaats, die hij, als mijn apostel, in onder-
scheiding van mij, te bekleeden had in de groote
gemeente van Abrahams kinderen, in de gemeen-
schap der kerk.

Men moet hier wél onderscheiden. En niet ver-
algemeenen, wat God speciaal gemaakt heeft. Ik
ben er trouwens zeker van, dat de meditator van
daareven bijzonder schrikken, en misschien wel
den dokter telefoneeren zou, als in zijn gezin
iemand nu heusch datzelfde kreeg, als Paulus,
toen hij zijn visioenen had, of als Abraham met
zijn „diepen slaap". Heusch, de dokter kwam daar
zeker bij te pas. Laat dus zulke redeneeringen
maar over aan Roomschen, met hun Lourdes,
Könnersreuth, Beauraing; maar voed Gereformeer-
den op met gereformeerde gedachten.

K. S.

Justus-commissie Rotterdam-Delfshaven.

Bovengenoemde Commissie geeft hiermede ken-
nis, dat ze op zichzelfstaande personen, belijdend
lid of doophid der Geref. Kerken, die zich te
Rotterdam-Delfshaven vestigden of willen vestigen,
gaarne helpt met raad en daad in den meest uit-
gebreiden zin.

Ook ouders of verzorgers worden gaarne met
raad of inlichtingen gediend.

De Commissie bezit een adres-lijst voor huisves-
ting in Geref. gezinnen. Bovendien helpt ze om
contact te krijgen met Kerk, catechisatie, alle chris-
telijke verenigingen en onze pers.

Het doel is, zoowel aan vrouwelijke als manne-
lijke personen hulp te bieden bij de vestiging
in dit stadsdeel, om zoo de gevaren van 't stads-
leven te bestrijden.

Bij de samenstelling der Commissie, die namens
den Kerkeraad geschiedde, is hiermede rekening
gehouden.

Het correspondentie-adres is: E. BERSMA, 172 b
Schiedamscheweg, Rotterdam-West.

K. S.

„Gods goochelaartjes", door Augusta de Wit.

II.

Op het slot van het vorige artikel citeerde ik
uit „Gods Goochelaartjes" het woord, dat de
Schrijfster in den mond legt aan Herman Schepers,
den muzikalen zwerper, en dat de levenshouding
predikt, die naar de opvatting van Augusta de
Wit de eenig juiste is: „eenvoudig leven, zooals
de natuur het wil, arbeid van elk voor allen en
van allen voor elk". Dat is de echte levenswijze
naar het gevoelen der Schrijfster. Want als men
zoo leeft, vloeit alle zelfzucht en materiële be-
geerte weg en bloeit op de waarachtige mensche-
lijkheid.

Met het aanhalen van dit woord ben ik als-
vanzelf gekomen bij het boek, dat in het bijzonder
onze aandacht heeft. Om het in zijn wezenlijkheid
te zien, moesten we het plaatsen tegen den achter-
grond van de geheele werkzaamheid der Schrijf-
ster, zooals in het vorige artikel, zij het dan ook
slechts schetsmatig, geschiedde. En dat het ons
noodzaakt te gaan naar een afgelegen plekje van
het literair gebied zal hopelijk onze belangstelling
nu niet meer schaden.

* * *

Het eerste dat ons opvalt is de titel „Gods Goo-
chelaartjes".

Haast klinkt die profaan en zonder meer begrip-
pen we dien ook niet.

Maar na het lezen van slechts enkele bladzijden
weten we, dat de Schrijfster daarmee allereerst
bedoelt de vlinders, die zich vermeen in het zon-
licht, en dartelend fladderen van bloem tot bloem,
om hun begeerte te zoeken en te vinden. Ze zijn
de dragers van vreugde en licht, symbolen van de
onzelfzuchtige liefde, die in hun genieten arbeiden
en in hun arbeiden genieten.

En, als steeds het natuurleven betreffend op de
mensen, ziet dan verder de Schrijfster als die
vlinders de dichters en de denkers en de kunste-
naars, blijde Goochelaars Gods ook, naar wie,
zooals zij het uitdrukt, „overal de menschen hooren
en zien en riechten het moedeloos voorovergezakte
hoofd weer op en gaan met lichtere schreden naar
hun werk van iederen dag". Die menschen zijn

het, die het ideaal van de Schrijfster vervullen;
„bij een leven van uitersten eenvoud het besteden
van alle krachten aan het welzijn van allen".
De benaming Goochelaars Gods ontleent ze aan
Franciscus van Assisi, die, naar ze schrijft op
blz. 129, „Joculatores Dei, goochelaars Gods noemde
„zijn broeders, toen hij hen met den bedelnap en
zijn Lofzang van de Zon de sombere, gevaarlijke
wereld inzond. Als de goochelaars, potsenmakers,
liedjeszangers, die langs de deuren gingen om een
bete broods, een dak voor den nacht, een afgelegd
kleedingstuk als loon voor de kleine vreugden die
zij brachten aan de bedrukte menschen, bang
onder den haat van allen tegen allen... wilde hij
dat zijn Mindere Broeders van deur tot deur zou-
den gaan met een weinigje vreugde. Maar die
vreugde zou voorspel zijn van de vreugde in der
eewigheid".

Als die broeders van Franciscus ziel zij dan de
dichters en denkers en kunstenaars van het heden.
Want, hoor het haar zeggen, „de geheele mensche-
heid brandt van verlangen naar het eindelijke heil;
naar liefde, naar vrede, naar geluk des harten.
De geheele menscheheid zucht in ellende en vrees
voor ellende nog erger. En niemand die uitkomst
weet van al diegenen, die uitkomst beloofden; noch
de staatslieden, noch de mannen van de weten-
schap; ieder nieuw verbond, dat de staatslieden
sluiten, maakt van alle niet-verbonden vijanden,
en iedere ontdekking en uitvinding die mannen der
wetenschap doen, vermeerdert de macht van
dooden en vernielen. Zij alleen weten raad, die
niet macht en bezit, maar liefde willen. Zij zijn
onze heiligen, die gevers van goeden raad van van-
daag, die werkers aan de samenleving, die een
leven in broederschap, in arbeid en eenvoud willen.
Zij hebben alle zelfzucht van zich gedaan, zij leven
niet langer hun eigen leven, maar het leven van
de menscheheid; en dat is het wezen der heiligheid.
En zij doen wonderen. Want zij beuren anderen uit
het geringe leven op in dat groote en dat is het
wezen van het wonder".

Tot zoover het citaat, dat niet alleen den titel
van het boek verklaart, maar ook de grondge-
dachte aangeeft, een grondgedachte die de kleine
tovenaars, de vlinders, in haar hebben gewekt.

Op de fijnzinnige wijze, die we van haar kennen,
houdt ze heel het boek door die tweërlei betee-
kenis vast van het joculatores dei, Gods goochela-
artjes: vlinders en menschen, vlinders als zinne-
beelden van de ziel, en menschen, die deze sym-
bolen hebben verstaan en anderen hebben doen
verstaan.

* * *

De bundel bevat drie verhalen.

Het eerste is dat van den 17-eeuwschen Rum-
phius, die, als dienaar der Compagnie naar Indië
was gegaan, maar weldra zich aangetrokken ge-
voelde tot het bestudeeren van de natuurwonde-
ren van Ambon, zijn eiland. Heel zijn leven wijdde
hij daaraan, tot schade van zijn positie, want
de Compagnie had heel ander werk voor hem; tot
schade ook van zijn lichaam, want het altijd-
door strakke kijken op de wonderen van het
zonneland verblindde hem de oogen. Maar zijn
liefde voor het schoone en rijke en de haristochi
van het weten en begrijpen wonnen het van alle
bezwaren. Zelfs toen hij blind geworden was en
een hulpbehoevende invalide, bleef hij onderzoe-
ken, voorzichtig tastend, en meer nog dan te voren
leefde hij met heel zijn ziel in de wereld van het
schoone. Aan de talloze vlinders, de koraalstrui-
ken, de kleine vischjes, de monsterlijke krabben,
de vervaarlijke schaaldieren, aan al het levende
van de zee en van het land gaf hij namen naar
hun grootte en kleur, naar hun geaardheid en
levenswijze. En de resultaten van dien moeizamen
arbeid legde hij vast in zijn met zorg geschreven
boeken. Een joculator Dei! die door liefde tot
het schoone gedreven werd en dat ideële zon-
der gewin van oneindig meer waardij achtte dan
den materiëlen rijkdom, die hij had kunnen ver-
werven.

De Schrijfster, die op Ambon vertoefde en de
natuurschatten zag, dacht aan dezen mensch en
zijn tijd. En ze maakte de slotsom van die over-
wegingen aldus: „Daarginder blinkt Fort Victoria
met zijn vergeefsche muren; daarginder, onken-
baar in groen, ligt Rumphius' graftuin, waar wat
eenmaal zijn versleten en afgelegd levensgewaad
was is veranderd in geboomte en bloemen. Maar
die den tuiden dag geweldig beheerschte, de al-
machtige Compagnie, is vervallen en vergaan. En
Rumphius leeft pas nu ten volle..."

De verklaring van deze tegenstelling lag voor
haar voor de hand: hij had gezocht en gevonden
het meest wetenswaardige en het meest begeerens-
waardige van alles: het leven zelf. En het was de
liefde die hem deed vinden.

Weggegaan van Rumphius' graftuin vond de
Schrijfster zijn evenbeeld uit het heden in een
ouden Fransman, die in ondoofbare liefde voor
de natuur en haar heerlijkheden een goede toe-
komst en een gemakkelijk gewin had verlaten om
in armoede alléén voor zijn ideaal te leven. Ook
weer een van die joculatores Dei dus, die het
zegt: „ik heb de oogen maar open te houden om
altijd door mooie, om telkens weer nieuwe dingen
te zien" en „geld heeft voor mij geen betekenis".

En de Schrijfster laat niet na, aan deze woorden haar conclusie te verbinden, dat de hebzucht niet kan bestaan in den gloed van de hartstocht van het weten, die dit wonder van een wereld altijd klaarder begrijpen, altijd inniger beminnen wil."

In wezen van geheel gelijken inhoud is de tweede schets, ook weer het verhaal van iemand, die rijk kon zijn en onafhankelijk, maar die dat alles vermaadde, om in de vergetelheid van een Zwitsers bergdorp te gaan leven, midden in de natuur, en daar, met alles wat ervaring hem leerde, de menschen van dienst te zijn. Volkomen gelukkig is hij en de menschen zijn gelukkig met hem: ze noemen hem hun Padrino. Weer een jocular Deï, tot wien de menschen komen „om te hooren en te zien" en dan „met lichtere schreden te gaan naar hun werk van iederen dag". En naast hem zijn er in dit stuk óók weer die andere jocularoes, de vlinders, de dagelijkse vrienden van den Padrino. En met beschaamdheid leert het van beiden de Schrijfster wat het is, naar den eenvoud van de natuur te leven en daarin blij en gelukkig te zijn.

Het zijn vooral deze twee schetsen, die de grond-idee van het boek doen uitkomen en in zijn wezen en beteekenis doen verstaan.

Eenvoudig van bouw, spreken ze klare taal, en getuigen ze voor ieder, die luisteren wil, van het ideaal dat de Schrijfster altijd heeft voorgestaan. Wie Augusta de Wit nog niet kent, leze deze beide verhalen. Tegelijk kan hij dan zien, dat ze behoort tot onze fijnste taalkunstenaars, want het is lyrisch proza, wat hij te genieten krijgt.

C. T.

Mej. H. S. S. Kuyper.†

Verleden Zaterdag brachten de kranten het onverwachte en ontroerende bericht, dat Mej. H. S. S. Kuyper in het Diaconessenhuis te Riehen bij Bazel overleden was.

Onverwacht kwam dit bericht, want, al was haar gezondheidstoestand sinds eenigen tijd minder gunstig, van gevaarlijke ziekte wisten we niet; de familie zelf trouwens was, blijkens de kranten, door de plotselinge complicatie van een ernstige longontsteking verrast.

En ontroerend was het bericht. Want Mej. Kuyper was onder ons een bekende persoonlijkheid, die we allen wel op een vergadering of bij gelegenheid van een harer vele winterlezingen hebben ontmoet. Haar vooraanstaande positie, jarenlang, in den grooten Geref. Meisjesbond, haar bezielende en bezielde leiding op den toogdag, haar optreden in tal van vereenigingen en bestuurscolleges, hadden haar sinds lang in onzen kring een naam en een plaats der eere gegeven en haar de waardeering en toegenegenheid van zeer velen doen verwerven. Zij heeft „de liefde van het Calvinistisch volk gewonnen en behouden" schreef „De Standaard" terecht en daarom wakte het overlijdensbericht de ontroering die er altijd is, als onze liefde door den dood wordt getroffen.

Op velerlei terrein heeft Mej. Kuyper zich bewogen. Ze verrichtte socialen en philanthropischen arbeid, ze deed organisatorisch werk en gaf politieke voorlichting, ze nam ook deel aan internationale bewegingen als de congressen te Washington en te Petersburg. Ze ging naast en straks in het voetspoor van haar Vader, inzooverre zij was de aanvoerderster en woordvoerderster van de Calvinistische vrouwen, strijdster voor de eerepositie der vrouw, zooals haar vader die had omlind. In dat alles heeft ze beteekenis gehad en is ze voor velen ten rijken zegen geweest, die haar nagedachtenis in dankbare herinnering zal doen blijven.

Maar ik geloof niet aan de waarde van al dien arbeid te kort te doen, als ik zeg, dat haar gaven allermeest lagen op journalistiek terrein.

Ze was een journaliste in den besten zin van het woord; de bijzondere journalistieke talenten van haar vader had ze geërfd, maar ook had ze door studie en veelzijdige lectuur zich geoefend en bekwaamd. Vlot was haar pen, makkelijk en eenvoudig haar stijl, ook persoonlijk. En haar woord, begrijpelijk voor iedereen, had bezielende kracht. Dat bleek wel in het bijzonder in haar redactionele artikelen in het orgaan van den Geref. Meisjesbond „Bouwen en Bewaren". In de meestendeels korte stukjes — voortzetting van de driestar-methode van haar Vader — fonkelde geest, leefde kracht en overtuiging. Belijnd was haar schrijven, doelbewust en vóór alles principieel.

Ook in haar boeken ontplooidde ze die journalistieke gaven. Met name haar reisbeschrijvingen getuigen daarvan. „Brieven uit Rusland", „Een half jaar in Amerika", „Brieven uit de Bergen", „In het land van Guido Gezelle", „Hongarije", „Lentdagen in Italië" e.d. boeken, zijn veel gelezen en om hun frisheid en oorspronkelijkheid, het altijd ook de dingen zien onder een principieelen gezichtshoek, met recht gewaardeerd. Type van dat journalistieke reisverslag, dat doorweven was met wat kennis en ervaring haar hadden geleerd, was het laatste groote boek dat ze gegeven heeft „Frankrijk voorheen en thans": niet een reisbeschrijving alleen, maar ook historie- en beginselbeschouwing; en ook weer niet een betoog-in-studietrant, doch metterdaad ook reïmpressie en sterk persoonlijk.

Enkele bundels schetsen „Van het Licht dat schijnt in de duisternis", „Van Liefdes Leed", „In Liefdes Licht", „Voorbijgangers" droegen een meer literair karakter, evenals verscheidene vertalingen, maar ze waren haar eigenlijke schriften niet. Haar mentaliteit vorderde het boek, waarin ze zich persoonlijk kon uitspreken, dat haar in staat stelde eigen ideeën, indrukken, ervaringen, beschouwingen weer te geven: het journalistieke reisboek. Want ze had wat te zeggen en vond altijd weer nieuwe aanleiding om te spreken, omdat haar scherpe geest en haar voortreffelijk intellect haar de dingen in hun wezen en drijvend beginsel aanstonds deden zien.

Een bekwame, begaafde vrouw is met Mejuffr. Kuyper heengegaan, een leidster-met-de-pen en met-het-woord. Staande bij haar graf zien we, wat God in haar geschonken heeft en door haar heeft willen werken. En we danken Hem voor die gaven.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK

Christus en het Menschelijk Lijden.

Het is maar een sombere wereld thans. Er wordt veel geleden. Zichtbaar voor het oog der menschen, maar ook veel, heel veel in het verborgen.

Ge kunt zeggen, dat dit niets nieuws is. Dat dit altijd al zoo geweest is, sinds de zonde in de wereld kwam. En dat is ook zoo. Het probleem van het lijden is zoo oud als de zonde, en het „waarom?" en „waartoe?", dat naar de lippen geperst wordt, is zoo oud als het lijden. De Babylonische literatuur heeft er zich reeds mee beziggehouden; de Griekse ook; de Middeleeuwsche eveneens; en de moderne niet minder.

Maar in den eenen tijd zijn de slagschaduwen die de oordeelen over deze wereld werpen toch donkerder dan in den anderen. En dan is onze tijd er zeker wel een die door de diepte gaat, met peillooze afgronden van lijden voor Rusland, voor China, maar met zeer diepe wegen toch ook voor schier alle landen, onder bijna alle rangen en standen. En een toekomst, die eer versombert dan opklaart.

De vraag: „Wat moet de mensch met het lijden doen?" is daarom brandender dan ooit.

Het Christendom is een triumfantelijke lijdens-godsdienst. Zal de wereld zich nu tot het Christendom wenden om te leeren hoe de mensch in het lijden overwinnaar kan zijn?

Dit moet men dan in de eerste plaats leeren van Christus zelf, het grootste voorbeeld ook in dezen, ja, maar oneindig meer dan dat: immers alleen in Christus — als begrepen zijnde in Christus — kan de Christen triumpheeren in zijn lijden, er winst mee doen voor zichzelf en anderen.

Daarom komt een boek dat zich bezighoudt, expresselijk en opzettelijk bezighoudt, met Christus en het Menschelijk Lijden, thans wel zeer van pas.

Ik heb den titel van dit laatste boek van den bekenden Stanley Jones, den schrijver van een reeks van boeken over Christus en Zijn werk, waarvan ik het eerste — Christus op den Indischen Heerweg — indertijd ook op deze plaats besproken heb, letterlijk weergegeven: Christ and Human Suffering, Christus en het Menschelijk Lijden. Ik weet niet, onder welken titel het straks, vertaald — want dat spoedig een vertaling ervan het licht zal zien, lijdt wel geen twijfel — zal uitkomen. Maar men zal het toch wel herkennen, al zou — om redenen die ik niet zou kunnen bevroeden — de titel min of meer gewijzigd worden.

Goed dan. Maar de vraag dringt: „Wat is dit voor een boek, dat in dezen tijd een oplossing wil geven van het allerbelangrijkste probleem dat zich aan ons presenteert?"

Want dat is het toch: immers Gods eer en 'smenschen geestelijk en lichamelijk wel-wezen zijn er ten diepste mee gemoeid.

En dan wil ik beginnen met te zeggen, dat het in vele opzichten een schoon boek is vol mooie gedachten en treffende voorbeelden.

Er zijn ook schaduwzijden: de tegenstelling die gemaakt wordt tusschen de „Joodsche" — lees Oud-Testamentische — en Christelijke opvatting van het lijden; de beschouwing dat de schepping van den mensch als zedelijk wezen („instaat tot het goede en het kwade") voor God was „het groote avontuur"; de uitspraak dat wanneer God ons lijden niet van ons neemt, dit een compliment voor ons kan zijn als bewijs van Zijn vertrouwen in onze geestelijke kracht om dat lijden te gebruiken ten nutte van onszelf en anderen; deze alle zijn opvattingen die de onze niet kunnen zijn.

Maar toch: hier is een fijn-besnaard Christen, vol liefde tot den Heiland en tot zijn medemenschen, die zeer schoone, troostrijke dingen heeft te zeggen tot degenen die in lijden zijn, dat wil zeggen tot ons allen. Gods rechtvaardigheid en liefde; het plaatsbekledende lijden van Christus; de lichamelijke opstanding; de realiteit

der wonderen, waarvan Christus zelf het grootste is; deze kernwaarheden staan in het centrum van zijn beschouwing, en daarin voelen we ons van harte één met hem. Wat hij zegt over het lijden Gods in Christus, dat behoort tot het wezen van Zijn liefde, en dat het volmaaktste geluk en de gelukkigste volmaaktheid insluit omdat het is voor anderen, heeft mij zeer getroffen.

Om eenigszins aan te geven Stanley Jones' opvatting van het kwaad, van de zonde, geef ik het volgende citaat: „Het kwaad is doorgedrongen in de heele menschelijke persoonlijkheid. Het kwaad van den geest is dwaling, het kwaad van het gevoel is lijden, het kwaad van den wil is zonde. Zooals het centrum van de persoonlijkheid is de wil, zoo is het hart van het probleem van het kwaad de zonde. „Zonde" is een leelijk woord, en de moderne mensch houdt er niet van. Zijn geest komt er tegen in opstand. Maar hij kan niet-temin niet ontkomen aan de gevolgen der zonde. Zooals Carlyle zegt: „De zonde is, is steeds geweest, en zal altijd zijn, de moeder der ellende". Een zeer modern man maakte eens met veel voldoening de opmerking tegen schrijver dezes, dat zij nu dan toch af waren van „die ouderwetsche hel van vuur en sulfer". Ik antwoordde dat, terwijl dit misschien voor velen zoo is, niettemin de moderne mensch had bevonden dat hij nog altijd was in de hel van de verbroken wet, en dat deze „nieuwe hel" waarschijnlijk even erg was als de oude, of slechter!"

Ik kan niet zeggen, dat Stanley Jones hier bijzonder helder of onaantastbaar is in zijn onderscheidingen, maar dit blijkt toch wel, dat de zonde voor hem een vreeselijke werkelijkheid is, en de bron der ellende.

Ook in bijzaken vinden we bij den schrijver wel eens een zekere slordige naïveteit in de onderscheiding der dingen en de conclusies waartoe hij dan komt. Ik wijs er b.v. op, dat hij in het verhaal van het rijden van Jezus op een ezel, bij zijn intocht in Jeruzalem, een stoutmoedige symboliek ziet, omdat de ezel het teken van de diepste vernedering zou geweest zijn!

Zeer lezenswaard daarentegen is, wat Stanley Jones zegt over de Grieken, die Jezus wilden zien. Hij acht het waarschijnlijk, dat dit slaat op een poging der Grieken om den wijzen Rabbi van Nazareth (van wien zij zagen dat het — naar den mensch gesproken — verkeerd met hem zou afloopen) naar de Griekse wereld, naar Athene zelf, te trekken, opdat hij daar in vrede zou kunnen peinen en leeren, geëerd door de naar wijsheid dorstende Grieken, tot zijn dood toe. Brachten „die van Athene" niet hun tijd door met „wat nieuws te zeggen en te hooren"?

Dit is dan een tweede verzoeking, misschien nog zwaarder dan de eerste — in de woestijn — omdat de eerste verzoeking kwam aan het begin van zijn arbeid, en de tweede als het lijden zich toespitst naar het bittere einde.

Het was de keuze tusschen „Athene met zijn schitterende, maar oppervlakkige belangstelling voor alles, en Jeruzalem met zijn kruis".

Het kritieke van het oogenblik blijkt uit het antwoord dat Jezus geeft: „Voorwaar, voorwaar zeg ik u, indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zoo blijft het alleen; maar indien het sterft, zoo brengt het veel vrucht voort. Die zijn leven liefheeft, zal het verliezen; die zijn leven haat in deze wereld, zal het bewaren tot het eeuwige leven".

Jezus is ontroerd, nu de verzoeking Hem zoo vlak voor de beslissing plaatst: „nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal ik zeggen? Vader, verlos mij uit deze ure!" Doch Zijn beslissing is genomen: „Maar hierom ben ik in deze ure gekomen, Vader, verheerlijk Uw Naam!"

Jezus, zoo zegt Stanley Jones, gaf God een blanco cheque, geteckend met Zijn eigen bloed. De beslissing voor alle eeuwen hing aan dit oogenblik, en Hij begaf hem niet.

En de Vader zelf neemt de groote zelfovergave van den Zoon aan, ten aanhoore van de gansche schepping: „Daar kwam dan een stem uit den hemel, zeggende: Ik heb hem verheerlijkt en ik zal hem wederom verheerlijken".

Stanley Jones tracht zijn verklaring van dit ontroerende gedeelte van Johannes XII te meer aannemelijk te maken, door te wijzen op de overlevering, die verhaalt dat de Vorst van Edessa een gezantschap naar Jezus zond om Hem te vragen naar Edessa te komen. Werkelijk zou dus iets dergelijks hebben plaats gehad.

Schoone passages vindt ge in dit boek van Stanley Jones. Stoute beelden gebruikt hij soms: „God staat op de bergtoppen der Eeuwigheid, Zijn blik gericht op de wegen des Tijds die daarheen opklimmen; wachtend, met zoekende liefde wachtend op den terugkeer van verloren zonen tot Zijn vergevend Vaderhart".

Of lees deze passage:

„Toen de vervolging ontstond na de steeniging van Stephanus, werden de discipelen verstrooid door de woede der vervolging. Maar het resultaat: „Zij die verstrooid werden, gingen overal, verkondigende het Woord". Zij werden gebeukt door den moker van onrechtvaardige macht, maar het aanbeeld waarop zij lagen was het aanbeeld van Gods hooge bedoelingen, en iedere slag die hen

trof, wierp verspreid een vorm maakte van

Ten slot staal van aanwijzing lossing van

„Paulus" diepen ker en hun rug hadden zij

halve dat dat zij nie den met

Maar dit te klagen God hen recht in d

droevig se aan de h middernac

Kwam er onrechtva dieper bel lofzangen,

dat God e wijze van stokbewaa

Christelijk man wien in een ke

kerk — ons Nieu wanneer

niet passie niet aan l

Dat is d de kracht tus, iets d iets doe n

naaste en crisistijd.

U

D. De l

In zijn de houdit ter sprak den van l

van prof. „Zoo br

Leeuward het oog i zijn genot

Om nie onder de met twe boom en

De hoe boom kw Doleerend

verhoudit Prof. Bay

Doleerend Prof. I

scheidt al was l werkte v

Het vo dat beide de zelfd geheel d

Dat vo men was voor geijv

ning, zo Dit kli

maar ger prijsgegeve

alles gek van deze

Prof. Lin haal ik w

in zijn: „heen?"

beide zij komen v

ieders re gedaan n

Kerken, kerkorde, beiden v

*) Door t artikelenree mogelijk te

*) Bedoel *) Bedoel